

Taalpunt Olst-Wijhe

Ambitiedocument 2018 -2021

Februari 2017

1. Inleiding

Onze verzorgingsstaat wordt een participatiesamenleving. Meedoen vraagt steeds meer vaardigheden: lezen en schrijven, internetten, formulieren kunnen invullen, informatie verwerken en sociaal vaardig zijn. Alles begint met taal en zonder taal werkt er weinig. Voor velen is dat niet vanzelfsprekend.

Gemeenten zien nu met de decentralisaties meer dan ooit een kans om de hulp en ondersteuning voor hun inwoners in de volle breedte aan te pakken. Doel is een vitale leefomgeving waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen. Inwoners krijgen daarbij steeds vaker meer ruimte om dat op hun manier te doen en daarbij zelf de **regie** te kunnen nemen. Juist voor die eigen regie is het van groot belang dat alle inwoners van Olst-Wijhe voldoende kunnen lezen en schrijven.

Laaggeletterdheid is de overkoepelende term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en het begrijpen en toepassen van informatie. Zij beheersen het minimale niveau om volwaardig in de Nederlandse maatschappij te kunnen functioneren niet. Dit heeft niet alleen impact op het individu (sociaal isolement, laag inkomen, slechtere gezondheid), maar ook op de samenleving, want zij doen een groter beroep op gemeentelijke voorzieningen.

Het percentage laaggeletterden in Olst-Wijhe ligt volgens recent onderzoek rond het landelijk gemiddelde van **13-16%** (Stichting Lezen en Schrijven, mei 2016*). Dit betekent dat **meer dan 2000** inwoners van Olst-Wijhe laaggeletterd zijn.

In bredere zin worden vaardigheden als lezen, schrijven, rekenen, kunnen omgaan met de computer overigens ook wel **Basisvaardigheden** genoemd. Vaardigheden die ieder mens minimaal nodig heeft om zich te kunnen redden en om (gezond) mee te kunnen doen. Vooral het belang van digitale vaardigheden neemt nu sterk toe, want de wereld digitaliseert en de overheid ook. Steeds meer zaken moeten online worden geregeld. Soms is de definitie van basisvaardigheden nog ruimer en omvat deze ook vaardigheden rondom gezondheid, het vinden en houden van werk of het kunnen omgaan met geld.

Om op lokaal niveau actief in te zetten op het terugdringen van laaggeletterdheid en meer mensen te bereiken, zijn de afgelopen jaren Taalpunten opgezet. De Gemeente Olst-Wijhe is één van de gemeenten in de proefregio IJssel-Vecht. In deze proefregio is hard gewerkt aan de totstandkoming van taalsamenwerking en taalpunten, geïnitieerd door de Stichting Lezen en Schrijven als onderdeel van het landelijke programma Taal voor het Leven.

In oktober 2015 is het **Taalpunt Olst-Wijhe** gestart als samenwerking tussen de gemeente, de Bibliotheek Salland, Deltion college, Ut Huus, Toptaal en Stichting Lezen & Schrijven (zie bijlage 1). Het opzetten van de Taalpunten werd (deels) betaald met landelijke subsidie, het onderhouden moet lokaal worden bekostigd. Nu het eerste jaar voorbij is schetsen we in deze notitie naast de eerste ervaringen en de huidige situatie ook de wensen en ambities van het Taalpunt Olst-Wijhe voor 2018 – 2021.

**Onderzoeksgegevens en feiten zijn te vinden op*
<http://www.lezenenschrijven.nl/feiten/onderzoekrapporten/>

2. Taalpunt Olst-Wijhe

Het Taalpunt Olst-Wijhe brengt vraag en aanbod binnen de gemeente op het gebied van laaggeletterdheid samen en is naast een samenwerkingsmodel ook een groeimodel.

Het **Taalpunt** is een herkenbare fysieke plek in **de Bibliotheek** waar laaggeletterden, vrijwillige taalcoaches of bedrijven en instellingen die met laaggeletterden te maken hebben naartoe kunnen gaan. Elke week houdt de Taalpunt coördinator inloopspreekuur.

Het Taalpunt is een fysiek punt in de Bibliotheek, maar is ook via e-mail (taalpuntolstwijhe@bibliotheeksalland.nl) en telefoon (06 46 65 62 15) bereikbaar. Er zijn lesmaterialen en een computer aanwezig. De coördinator verzorgt de intake van nieuwe deelnemers (bepalen taalniveau, leerdoel en passend traject) en koppelt de deelnemer aan een geschoolde vrijwilliger (taalcoach), een groepsactiviteit (de zgn. taal cafés) of scholingsinstituut. Ook kunnen deelnemers met hun taalcoach bij het Taalpunt aan de slag met het verhogen van hun taalniveau.

Zowel in Olst als in Wijhe zijn er naast de individuele trajecten ook Taal cafés als groepsactiviteit van het Taalpunt. Organisatie van de Taal cafés in Olst en in Wijhe is in handen van vrijwilligers, supervisie ligt bij de Taalpunt coördinator.

Het **Taalcafé** is de plek waar men de **spreekvaardigheid** kan vergroten door met elkaar in gesprek te gaan in combinatie met een activiteitenaanbod dat hierop gericht is. Doel is het samen oefenen van de Nederlandse taal door het gesprek.

2.1 Structuur

Partners in de Taalsamenwerking komen samen in een stuurgroep met een onafhankelijk voorzitter. De stuurgroep bestaat naast de voorzitter en de Taalpunt coördinator uit de kernpartners en komt gemiddeld vier keer per jaar bijeen om de onderlinge samenwerking en voortgang te bespreken en het beleid te bepalen.

De voorzitter leidt de overleggen. Vanuit zijn onafhankelijke positie en zijn lokale netwerk genereert hij bovendien aandacht voor het onderwerp laaggeletterdheid bij stakeholders en signaleert kansen voor PR, samenwerking en inkomsten voor het Taalpunt in Olst-Wijhe. Daarnaast zijn de volgende kernpartners vertegenwoordigd:

Gemeente Olst-Wijhe is opdrachtgever. De gemeente onderkent het belang van geletterdheid en informeert zich over de cijfers en ontwikkelingen. In diverse beleidsnota's wordt een link gelegd naar laaggeletterdheid en/of het Taalpunt, zoals bijvoorbeeld 'Meedoen op Maat', het Regionaal Educatieplan en de notitie Wet Taaleis. De gemeente zorgt voor de verbinding tussen de verschillende beleidsterreinen en zoekt naar mogelijkheden om te investeren.

De Bibliotheek Salland is op het gebied van laaggeletterdheid dé verbindende schakel voor lokale netwerkpartners en legt in haar toekomstplannen dan ook o.a. de nadruk op basisvaardigheden en laaggeletterdheid en onderwijs. De Bibliotheek maakt daarbij gebruik van haar laagdrempeligheid, grote bereik, goede faciliteiten en het vermogen om vrijwilligers te mobiliseren. Voor het Taalpunt Olst-Wijhe biedt de Bibliotheek faciliteiten voor het houden van het spreekuur, intakes en bijeenkomsten, een passende collectie leesboeken en taalmethodes en het werkgeverschap, dagelijkse leiding en afstemming met de Taalpunt coördinator.

Ut Huus is de lokale cultuur- en welzijnsorganisatie die kan inspelen op alle sociale en maatschappelijke veranderingen in de samenleving. Ut Huus is er voor iedereen in Olst-Wijhe en werkt volgens het principe 'voor bewoners, door bewoners'. Ze ondersteunen initiatieven van inwoners of inwonersgroepen op het gebied van welzijn, sport, cultuur en educatie; ze faciliteren, leggen verbindingen tussen organisaties en met het Taalpunt en bieden een groot aanbod van activiteiten en dienstverlening aan alle inwoners, van jong tot oud.

Deltion en Toptaal hebben een opdracht met betrekking tot het NT1 en NT2 onderwijs. Deze opdracht wordt gefinancierd vanuit WEB gelden (Wet Educatie Beroepsonderwijs). Het zijn belangrijke partners, in de eerste plaats daar waar het gaat om de formele educatie, maar zeker ook in de combinatie met het non-formeel onderwijs.

Stichting Lezen en Schrijven is betrokken geweest bij de totstandkoming van het Taalpunt en is nu nog betrokken op het gebied van inhoudelijke/beleidsmatige advisering, scholing van de Taalpunt coördinator en het leveren van trainingsmaterialen voor de vrijwilligerstraining, lesmaterialen waarmee docenten en vrijwilligers deelnemers kunnen begeleiden en communicatie- en promotiematerialen. Daarnaast krijgt de taalsamenwerking toegang tot het netwerk van Stichting Lezen & Schrijven, biedt de stichting advies op maat en wordt er meegedacht over de verbinding met het sociaal domein en arbeidsparticipatie. Ook organiseert de stichting bijeenkomsten voor Taalpunt coördinatoren met als doel: uitwisselen van ervaringen, informeren over landelijke ontwikkelingen, nieuwe lesmaterialen, etc.

2.2 Alliantiepartners

Bij de opening van het Taalpunt waren tal van partijen vertegenwoordigd (zie bijlage 1). Zij hebben zich middels het zetten van een handtekening in het najaar van 2015 verbonden aan de doelstelling van het Taalpunt Olst-Wijhe. Deze zogenaamde **alliantiepartners** zijn van groot belang voor het verder verstevigen en professionaliseren van de aanpak van laaggeletterdheid in de komende jaren. Want alle uitvoerende medewerkers van deze organisaties komen in aanraking met laaggeletterden. Daarnaast zijn er, om laaggeletterden te kunnen vinden en bereiken, nieuwe allianties nodig met zowel maatschappelijke organisaties als bedrijven.

Kort gezegd kan gesteld worden dat de basis voor het bereiken van substantiële aantallen deelnemers in ieder geval bestaat uit een kwalitatieve en brede **samenwerking** van partnerorganisaties. Daar is een aanzet voor gegeven. Nu is het tijd om de samenwerking verder te verbreden en te concretiseren.

2.3 Hoe gaat het met het Taalpunt Olst-Wijhe?

Het Taalpunt Olst-Wijhe draait nu bijna anderhalf jaar. Er zijn in totaal **34 vrijwilligers** aangetrokken, waarvan er nu 25 actief bezig zijn met een traject met een deelnemer. In totaal zijn sinds de start **67 deelnemers** in het systeem geregistreerd die begeleiding hebben ontvangen of nog bezig zijn met een traject. De aannahme bij de start was dat er ongeveer 40 deelnemers per jaar geholpen konden worden. Interessant is natuurlijk de vraag wat deze trajecten nu precies hebben opgebracht. Op dit moment hebben we helaas nog geen zicht op de duur en inhoud van al deze trajecten. Dat heeft alles te maken met de wisselingen van Taalpunt coördinatoren in het eerste jaar. De huidige Taalpunt coördinator is in december gestart en is nu volop aan het opstarten en kennismaken. In de loop van 2017 zullen we hier een beter zicht op hebben.

'Vroeger had ik schulden, nu een eigen huis.' *'Ik kan eindelijk mijn kind met zijn huiswerk helpen.'*
'Omdat ik begrijp wat ik eet, ben ik 30 kilo afgevallen.' **Dit zijn uitspraken van mensen die als volwassenen de moed vatten om beter te leren lezen, schrijven en rekenen.** Vaardigheden die essentieel zijn om goed mee te kunnen doen in onze samenleving. Zonder taal werkt er weinig.

Van verreweg het grootste deel van de deelnemers (63) is Nederlands niet de moedertaal (NT2). Vier deelnemers hebben een Nederlandse taal achtergrond (NT1). Dit terwijl gemiddeld genomen ongeveer 2/3 van de laaggeletterden in Nederland een Nederlandse taal achtergrond hebben.

Op dit moment zijn er 29 deelnemers die, gekoppeld aan een vrijwilliger, ondersteuning ontvangen.

Wat gaat goed?

- Er is in een jaar tijd een goede basis gelegd voor een duurzame samenwerking tussen de kernpartners;
- Het aantal van 34 enthousiaste vrijwilligers dat is gemobiliseerd en zich met passie inzet;
- Er zijn 67 mensen met een taalvraag geholpen;
- Er is een samenwerking aangegaan met het bedrijf Stegeman in Wijhe waar taaltrajecten zijn aangeboden aan voornamelijk Poolse werknemers die een betere beheersing van het Nederlands wensen ten behoeve van hun werk en vrije tijd. Elke deelnemer met een persoonlijk plan en daarbij passende leermaterialen.

Wat kan beter?

- Er is nog weinig echt goed zicht op de groep laaggeletterden in Olst-Wijhe. We vinden ze niet goed genoeg met de huidige inzet.
- Met name de NT1 mensen worden niet gevonden; de autochtone laaggeletterde is moeilijk vindbaar. Deze groep zal zich niet snel uit eigen beweging melden: signalering op vindplaatsen is daarom cruciaal.
- Er wordt nog niet standaard gebruik gemaakt van de Taalmeter door de gemeente. Het is wenselijk dat een taalmeter onderdeel uitmaakt van de standaard onderdelen die horen bij de aanvraag van uitkering en de zoektocht naar werk. *
- Er is niet genoeg capaciteit om inburgeraars aanvullende taalondersteuning te bieden, naast hun officiële inburgeringstraject. **
- Met de alliantiepartners die zich bij de start aan de doelstelling van het Taalpunt hebben verbonden zijn nog geen concrete afspraken gemaakt over hun inzet.

- De Taalpunt coördinator heeft te weinig tijd beschikbaar voor goede begeleiding van de vrijwilligers.
- Het vasthouden van de Taalpunt coördinator (hangt samen met bovengenoemde punten en wordt in de volgende paragraaf toegelicht). De huidige Taalpunt coördinator is sinds 1 december 2016 in dienst en heeft de eerste periode vanzelfsprekend tijd nodig om alle betrokken mensen en partijen te leren kennen en goed zicht te krijgen op de situatie v.w.b. Taalsamenwerking in Olst-Wijhe.

** De **Taalmeter** is een online screeningsinstrument waarmee organisaties op een snelle en eenvoudige wijze mensen op het spoor kunnen komen die mogelijk moeite hebben met lezen. In principe kan iedere gemeente, bedrijf, zorginstelling et cetera aan de slag met de Taalmeter (via basismeters.nl). Stichting Lezen & Schrijven ondersteunt organisaties bij de implementatie van de Taalmeter.*

*** **Inburgeraars** zijn zelf verantwoordelijk voor hun inburgering. Zij moeten zelf uitzoeken hoe zij de Nederlandse taal leren. Kosten moeten zij zelf betalen. Binnen drie jaar moet de inburgeraar zijn examens voldoende hebben afgerond. Omdat inburgeraars onder de Wet Inburgering vallen, mogen zij formeel geen beroep doen op WEB-middelen. Hoewel inburgeraars dus niet primair de doelgroep van het Taalpunt zijn, zien we in de praktijk vaak wel dat het ondersteunend is aan, het helpt om het gewenste taalniveau ook daadwerkelijk te behalen en te behouden.*

2.4 Wat willen we de komende jaren bereiken met het Taalpunt Olst-Wijhe?

- Meer deelnemers werven (60 nieuwe deelnemers per jaar)
- Meer vrijwilligers werven (groeien naar 60 actieve vrijwilligers)
- Actief inzetten op het werven van autochtone laaggeletterden (NT1)
- Inburgeraars ondersteunen die in aanvulling op de inburgering taalondersteuning vanuit het Taalpunt wensen**
- Concrete samenwerking aangaan met minimaal twee alliantiepartners en dit monitoren
- Nieuwe samenwerking aangaan met minimaal twee bedrijven
- Trainen van deze alliantiepartners en bedrijven (bv signaleren en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid)
- Bredere inzet taalvrijwilligers (bv. bemensing van een Taalpunt op andere plaatsen of tijden)
- Actief ondersteunen van de taal cafés in Olst en in Wijhe
- Inzetten van structurele screening, te beginnen met de implementatie van de Taalmeter bij de gemeente.
- Begin maken met het verbreden naar en aansluiten op het aanbod digitale vaardigheden van de Bibliotheek
- Monitoren van de vooruitgang van de deelnemers, middels het verzamelen van ervaringsverhalen en/of via assessments of de Toetsenbank

Hoe deze doelen te bereiken, zal in een apart **plan van aanpak** en in nauw overleg met de Taalpunt Coördinator uitgewerkt moeten worden.

2.5 Waarom willen we dit bereiken?

De Wet maatschappelijk ondersteuning en ons lokale Wmo-beleid gaan uit van eigen kracht en "samenredzaamheid" in de lokale samenleving, zorgen tevens voor een zoveel mogelijk "inclusieve samenleving" met goede algemene voorzieningen en bieden tenslotte maatwerk aan degenen die aanvullend hierop maatschappelijke ondersteuning nodig hebben ten einde mee te kunnen doen in onze samenleving.

De uitdaging om alle mensen mee te laten doen in een inclusieve samenleving is groot. Meedoen vraagt van een ieder steeds meer basisvaardigheden. Zelfredzame mensen kunnen lezen en schrijven, kunnen hun digitale overheidsformulieren invullen, kunnen solliciteren om aan werk te komen en kunnen blijven meekomen met de veranderende eisen op het werk en in de sociale netwerken. Maar zover is het nog lang niet. Zoals eerder vermeld zijn in Olst-Wijhe meer dan 2000 mensen laaggeletterd. Deze mensen kunnen niet volwaardig meedoen in de maatschappij en de gevolgen daarvan zijn in ieder levensdomein terug te zien. Vaak zelfs in de volgende generatie.

De uitdaging ligt in het vinden van deze laaggeletterden. Daarvoor is het belangrijk dat professionals en vrijwilligers vanuit allerlei invalshoeken elkaar kennen en weten te vinden. Een voorleesvrijwilliger die bij kinderen thuis komt vanuit het project 'Voorleesexpress' kan signaleren dat ook ouders behoefte hebben aan taalondersteuning. Maar ook leerkrachten vanuit het basisonderwijs, medewerkers van de Kinderopvang of een medewerker van het gemeentelijke Toegangsteam die bij de mensen thuis komt. Ook het Sociaal Raasliedenwerk/formulierenspreekuur via Ut Huus is zo'n belangrijke vindplaats, waarbij er door de professionals speciaal op gelet wordt of er naast financiële problematiek, meer aan de hand is. De korte lijnen van het sociale netwerk en het doorverwijzen zijn daarbij essentieel.

Stichting Lezen en Schrijven heeft in 2016 een rapport uitgebracht met feiten en cijfers over laaggeletterdheid. Bijlage 4 bij dit document laat een overzicht zien van wat landelijk de effecten zijn van taal- en leertrajecten gericht op de thema's: taalbeheersing, welzijn, gezondheid, opvoeding en taalverwerving, arbeidsmarkt en vervolgopleiding en kosteneffectiviteit.

Door meer laaggeletterden in Olst-Wijhe op weg te helpen naar een geletterd leven, zorgen we ervoor dat meer mensen zich gelukkiger voelen, zelfredzamer zijn en sociaal actiever zijn en dat de maatschappelijke kosten dalen onder andere door meer arbeidsproductiviteit en vrijwilligerswerk, betere gezondheid en daardoor minder gezondheidskosten.

Door Karin Köster

Even aanschulven bij het Taalpunt.

Een druk bezocht spreekuur in de bibliotheek

Twee maal in de week heeft Trees Ex, de nieuwe coördinator van het Taalpunt Olst-Wijhe een spreekuur in de bibliotheek. En terwijl ik met haar in gesprek ben schuiven er steeds meer mensen aan. Zowel vrijwilligers, zoals Truus Busser, als deelnemer Bobby Blavai. Leuk, want daardoor zie ik direct dat het Taalpunt werkt!

Trees: "Sinds kort ben ik de nieuwe coördinator van het Taalpunt in Olst-Wijhe en in Ommen. Twee totaal verschillende taalpunten, met verschillende mensen en verschillende wensen. Ik koppel deelnemers aan vrijwilligers en help de vrijwilligers aan materialen om te gebruiken in hun contacten met de deelnemer die zij begeleiden. Daarnaast krijgen de vrijwilligers ook allemaal in eerste instantie een basistraining waarin zij leren hoe de deelnemers geholpen kunnen worden. Het gaat daarbij om informeel taalgebruik. De deelnemers zitten veelal op een taalcursus, waar zij les krijgen in de grammatica, etc. Met de vrijwilliger wordt een uurje in de week gesproken over van allerlei onderwerpen en soms mondt het ook uit in het samen ondernemen van een activiteit."

Het Taalpunt Olst-Wijhe heeft een dertigtal actieve vrijwilligers en een groep deelnemers die net zo groot is. De deelnemers worden door de organisatie die hun inburgeringscursus uitvoert vaak naar het Taalpunt verwezen. Ook Nederlanders met een taalachterstand zijn van harte welkom bij het Taalpunt. "Wij zien deze groep wat minder," vertelt Trees. "Dat is jammer want ook deze groep hebben wij veel te bieden. In samenwerking met werkgevers in Olst-Wijhe proberen wij ook mensen te bereiken met een taalachterstand. Samen bieden wij hen de mogelijkheid zich in de Nederlandse taal te scholen."

Ondertussen is vrijwilligster Truus Busser binnengekomen. Zij begeleidt een deel-

nemer uit Syrië en spreekt altijd met hem af in de bibliotheek. "Een mooie neutrale plek," vindt Truus: "Waar boeken en een computer bij de hand zijn. Van de coördinator kan ik materialen krijgen die ik in de gesprekken met een deelnemer kan gebruiken, zoals 'praatkaarten' over bepaalde situaties, eenvoudige boekjes en diverse digitale programma's." Truus doet het werk met plezier en heeft al verschillende deelnemers geholpen met de Nederlandse taal.

Aan tafel schuift nu ook Bobby Blavai aan. Voormalig hulsarts uit Pakistan woont nu een paar jaar in Nederland en was een van de eerste bezoekers van het Taalpunt. Bobby: "Ik houd van taal. Ik vond het dan ook heel erg prettig om met een vrijwilliger te spreken en zo de Nederlandse taal te leren." Bobby is ook vast bezoeker aan het Taalcafé. Dat wordt op vrijdagmorgen gehouden in Olst en in Wijhe. Onder het genot van een kopje koffie ontmoeten mensen elkaar. Bobby spreekt nu goed Nederlands en heeft de stap genomen om een eigen bedrijfje op te zetten. Samen met zijn bureau heeft hij de naam verzonnen: "Echt edel". Een bedrijfje in kappersscharen.

Bent u geïnteresseerd in het werk van het Taalpunt? Als vrijwilliger of als deelnemer? Neem dan contact op met Trees Ex via 06-46656215 of e-mail: taalpuntolst-wijhe@bibliotheeksaliland.nl en schuif net als ik eens aan tijdens het spreekuur in de bibliotheek.

Figuur 1: Taalpunt in Reklamix, feb 2017

2.6 Wat hebben we nodig om deze doelen te bereiken?

Om deze doelen te bereiken, is naast blijvende inzet en eigenaarschap van de betrokken partijen, het ook nodig dat het Taalpunt is opgenomen in een meerjarig beleidsplan met financiële dekking.

Inzet Taalpunt coördinator

Het Taalpunt wordt geleid door de Taalpunt coördinator: een professional die in staat is vraaggestuurde maatwerktrajecten op te stellen voor de individuele deelnemer of voor een groep deelnemers een passend programma samen te stellen dat uit een combinatie van groepsactiviteiten en individuele trajecten bestaat. De coördinator beoordeelt of de deelnemer het best geholpen kan worden met het aanbod van formele of informele educatie in de buurt of beter door een opgeleide vrijwilliger 1 op 1 of in een groep begeleid kan worden. De coördinator koppelt deelnemers aan taalvrijwilligers. Als de deelnemer gekoppeld wordt aan een opgeleide taalvrijwilliger, helpt hij/zij de vrijwilliger met de start van het traject en gedurende de uitvoering van het traject middels intervisiebijeenkomsten of tijdens de spreekuren van het Taalpunt.

Taken van de Taalpunt coördinator:

- Houdt spreekuur;
- Verzorgt de intake met de deelnemer;
- Bepaalt de leerwens/ het leerdoel en het best passende traject voor de deelnemers;
- Draagt zorg voor een zorgvuldige koppeling tussen deelnemer en vrijwilliger;
- Zet actief in op de werving van nieuwe vrijwilligers
- Doet met nieuwe vrijwilligers een uitgebreide intake;
- Begeleiding van de vrijwilligers tijdens het traject met de deelnemer;
- Afstemming met partners in het netwerk;
- Afstemming met collega Taalpunt coördinatoren;
- Eigen deskundigheidsbevordering (via stichting lezen en schrijven)
- Contacten met stakeholders, alliantiepartners, bedrijven;
- Registreren van werkzaamheden in het landelijke systeem en delen van cijfers t.b.v. verantwoording.

Zie bijlage 2 voor een verdere specificatie van de uren en taken.

De beperkte ureninzet van de taalpuntcoördinator is nu het belangrijkste **knelpunt** in de dagelijkse praktijk. Er waren het eerste jaar formeel 4 uur per week beschikbaar; dat is te weinig gebleken voor een coördinator om alle facetten goed uit te kunnen voeren. Daarom is destijds in het projectplan 'plan van aanpak laaggeletterdheid' (2015, gemeente Olst-Wijhe) meteen al aangegeven dat het wenselijk is om uit te bouwen naar in ieder geval acht uur. Ter illustratie: er is geen ander Taalpunt in de IJssel-Vecht regio dat minder dan acht uur heeft (behalve Hattem).

Voor het komende jaar hebben we via de Bibliotheken in de arbeidsmarktregio waarvan Olst-Wijhe deel uitmaakt middelen ontvangen om het Taalpunt twee uur extra per week te bemannen. De verwachting is dat deze bijdrage met ingang van 1 januari 2018 weer vervalt.

De functie van Taalpunt coördinator is een betekenisvolle, maar zeker ook pittige en vraagt veel ervaring en verschillende kwaliteiten. Het weinige aantal uren past daar niet bij. Het is bovendien lastig gebleken om een coördinator voor langere tijd aan te houden (per 1 december is een nieuwe coördinator aangetrokken). Om de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening te behouden **én** veel meer laaggeletterden beter te kunnen helpen is een inzet van acht uur per week gewenst. Dit is in lijn met de richtlijn van de Stichting Lezen en Schrijven voor een Taalpunt met ongeveer deze omvang.

Er is nu m.n. niet voldoende tijd voor de dagelijkse begeleiding van vrijwilligers en koppels. Bovendien zijn echt extra inspanningen nodig om autochtone laaggeletterden in Olst-Wijhe te bereiken.

Vrijwilligers zijn hét kapitaal van het Taalpunt. Zij krijgen bij de start van hun vrijwilligerswerk een training en een intake en materialen van de coördinator. Daarna worden zij gekoppeld aan een deelnemer met een bij hen passende vraag. Zij hebben begeleiding nodig t.b.v. het traject dat zij met hun deelnemer doorlopen. Intervisiebijeenkomsten zijn hiervoor bijvoorbeeld een goed middel. Niet alle vrijwilligers werken 1 op 1 met een deelnemer. De vrijwilligers die groepjes begeleiden hebben nog meer ondersteuning van de Taalpunt coördinator nodig.

De coördinator moet voldoende tijd hebben voor vragen van en afstemming met de vrijwilliger. De huidige vrijwilligers geven zelf aan dat meer begeleiding wenselijk is. Meer uren voor de coördinator zal positieve gevolgen hebben voor de beschikbaarheid én motivatie van de vrijwilligers, het kapitaal waar het Taalpunt op draait.

Vrijwilliger Taalpunt Olst-Wijhe: “Als vrijwilliger heb ik twee jaar twee statushouders begeleid. Ze komen uit Eritrea en uit Syrië. Gemotiveerde jonge knapen, die naast het volgen van de inburgeringscursus extra begeleiding wensten om de Nederlandse taal te leren. Via het Taalpunt waar ik me gemeld had als vrijwilliger ben ik met ze in contact gekomen. Ik ben geen docent, maar met behulp van diverse cursusboeken, bespreken we allerlei zaken, lezen de krant, herhalen en bereiden de lessen voor van de inburgeringscursus. De man uit Eritrea heb ik één keer per week begeleid van januari 2016 tot augustus 2016. Hij doet nu examen op A2 niveau. Hij wil daarna een beroepsopleiding volgen. De man uit Syrië begeleid ik vanaf december 2016. Hij was toen net begonnen met de inburgeringscursus. Hij gaat ‘als een speer’. Nu (februari 2017) na twee maanden heeft hij A1 niveau bereikt en is hij bezig op A2 niveau.

Het is een goede zaak dat er een Taalpunt is, waardoor deze twee jongens naast hun cursus extra geholpen kunnen worden met het leren van de Nederlandse taal. “

Coördinatie en verbinding

Met acht uur per week voor de Taalpunt coördinator kunnen de op pagina negen genoemde taken door de coördinator worden uitgevoerd. Dat betekent dat deze ureninzet van de Taalpunt coördinator vooral gaat zitten in het werven, begeleiden en koppelen van vrijwilligers en deelnemers.

De in 2.4 genoemde ambities, zoals het aanhalen en monitoren van de contacten met de alliantiepartners én het aangaan van nieuwe samenwerking met andere organisaties (vindplaatsen) is binnen deze uren niet haalbaar. Maar dat zijn nu juist de vervolgstappen die nodig zijn om veel meer mensen te helpen op weg naar geletterdheid en de taalsamenwerking voor Olst-Wijhe te verstevigen en voor de toekomst te behouden.

We stellen voor om naast de inzet van de Taalpunt coördinator voor acht uur per week, een coördinerende functie van twee uur per week toe te voegen en deze bij de Bibliotheek te beleggen. Een coördinerende en verbindende rol (vanzelfsprekend in nauwe samenwerking met de Taalpunt coördinator en de voorzitter) past goed bij de Bibliotheek als belangrijke schakel in het proces van taalverwerving en het bestrijden van taalachterstand en laaggeletterdheid. Bovendien wordt de regisseursrol v.w.b. het non-formele onderwijs landelijk en via de arbeidsmarktregio steeds vaker bij Bibliotheken belegd.

Voor een deel heeft de Bibliotheek die rol in de praktijk van Olst-Wijhe al, door het werkgeverschap van de coördinator en de huisvesting van het Taalpunt. Ook inhoudelijk sluit het naadloos aan bij de visie en plannen met betrekking tot basisvaardigheden en de dienstverlening die de Bibliotheek daarop al heeft en ontwikkelt, bijvoorbeeld op het gebied van digitale vaardigheden.

Tot nu toe was van dergelijke coördinatie uren geen sprake. Een inzet van twee uur per week maakt het echter mogelijk om naast het werkgeverschap en de huisvesting ook inhoudelijk versterking te bieden. Het ontbrak tot nu toe echt aan de menskracht om de contacten met de alliantiepartners aan te halen en hun inzet te concretiseren en te monitoren. En om trainingen signaleren van laaggeletterdheid te organiseren, te zorgen voor de rapportage en financiële afhandeling en actief in te zetten op communicatie en PR van het Taalpunt en haar activiteiten.

Coördinatie en verbinding voor twee uur/ week betekent dat de Bibliotheek:

- Het werkgeverschap uitvoert voor de Taalpunt coördinator
- De dagelijkse leiding, afstemming en werkoverleg houdt met de coördinator
- Huisvesting van het Taalpunt en faciliteiten voor het houden van het spreekuur, intakes, bijeenkomsten biedt
- Een passende collectie leesboeken en taalmethodes biedt
- De stuurgroep organiseert in overleg met de voorzitter (vergaderingen, acties / afspraken)
- Contacten legt met de alliantiepartners om hun inzet concreet te maken en te monitoren (in afstemming met coördinator en voorzitter)
- Contact legt met bedrijven en andere lokale partners (in afstemming met coördinator en voorzitter)
- Inzet op het organiseren van de training signaleren en bespreekbaar maken voor bedrijven en partners
- Rapportage naar de gemeente verzorgt
- Zorgdraagt voor de financiële afhandeling
- Projectplan(nen) en verantwoordingen schrijft (o.a naar Arbeidsmarktregio)
- Actief inzet op communicatie en PR van het Taalpunt en haar activiteiten

De Bibliotheek en basisvaardigheden

Om breder in te kunnen zetten op basisvaardigheden, te beginnen met digitale vaardigheden, is nog twee uur extra benodigd. Digitale vaardigheden zijn sterk gelinkt aan geletterdheid. De wereld digitaliseert en anno 2017 moeten mensen digitaal kunnen communiceren bv met de overheid om mee te kunnen doen in de maatschappij. Want wie een (online) sollicitatieformulier in kan vullen, kan gemakkelijker een baan vinden. En wie een (digitale) brief van de gemeente kan lezen, is beter geïnformeerd en weet zich beter te redden in eigen wijk of stad.

Het is echt een kans om de verbinding met dienstverlening op het gebied van digitale vaardigheden te zoeken in Olst-Wijhe, maar ook met andere dienstverlening van de Bibliotheek, bijvoorbeeld Boekstart en de Voorleesexpress (zie ook bijlage 3).

3 Begroting

In de constructie van een Taalpunt wordt uitgegaan van een aantal partners dat al een (gesubsidieerde) publieke functie vervult. Door daar bij aan te sluiten zijn de bijkomende kosten vaak beperkt maar wel zeker aanwezig. Om in 2018 en daarna het Taalpunt in Olst-Wijhe te kunnen behouden zijn voor de Taalpunt coördinator minimaal acht uur per week nodig. Voor de coördinatie functie van de Bibliotheek zijn twee uur per week nodig en daarnaast is twee uur per week gewenst voor een lokaal aanbod op digitale vaardigheden.

Kosten	2018	toelichting
Faciliteiten		
Huisvesting	1.500,00	
Inventaris	250,00	financiering bibliotheek
ICT	420,00	afschrijving 300 + abonnement 120
Personeel		
Taalpuntcoördinator	13.000,00	8 uur per week
Coördinatie bibliotheek Taalpunt	4.000,00	2 uur per week
Coördinatie bibliotheek basisvaardigheden	4.000,00	2 uur per week
Materialen		
Bibliotheekpassen Taalpunt	2.107,00	60 deelnemers
Lesmaterialen	0,00	Taal voor het Leven
Kopieerkosten	600,00	60 deelnemers
Collectie	1.000,00	
Vrijwilligers		
Werven	250,00	
Beheersysteem	0,00	Taal voor het Leven
Training	2.500,00	2 x per jaar
Attentieregeling	3.000,00	60 vrijwilligers x 50 €
Promotie		
Promotiebudget	500,00	folder, activiteiten, uitreiking
training herkennen laaggeletterdheid	500,00	1 x per jaar
Totaal	33.127,00	

Baten	2018	
WEB middelen	7.905,00	
Standaardbijdrage gemeente	3.500,00	
Cofinanciering bibliotheek	4.857,00	
Totaal	16.262,00	
	-	
Tekort	16.865,00	

Bijlage 1: Leden Stuurgroep en alliantiepartners

Samenstelling Stuurgroep Taalpunt Olst-Wijhe:

Onafhankelijk voorzitter:	Cees Vonk
Kernpartners:	Gemeente Olst-Wijhe: Ingrid Logtenberg
	Bibliotheek Salland: Frederique Westera / Jeny Flim
	Ut Huus: Angelieke Huisman
	Deltion: Hetty Groot Koerkamp
	Toptaal: Simone van de Pol
	Stichting Lezen en Schrijven: Jolanda van Velzen

Alliantiepartners:

Naast bovengenoemde kernpartners hebben tijdens de opening van het Taalpunt Olst-Wijhe de volgende mensen en organisaties getekend.

Marinus Beumer en Lammy Tabak	Plaatselijk Belang Olst
Dolf van de Linden	Dop Wesepe
Adrie Bolijn	Stichting de Mare
Philip Hekman	Vrijwillige ouderen adviseur
Joke Mulder	Kinderopvang Koos
Marlies Bulder	Kindercentrum de Bieenkorf
Gerda Nijboer	Naoberhuus Wijhe / bieb Wijhe
Theo van der Vegt	Cliëntenraad WWB
Cunny Ottens	GGD jeugd gezondheidszorg
Martje Veenstra Oving en Else Pol	PG Wijhe
Peter Verdoorn	Willibrordschool mijn plein
Ali Voskuil	Basisschool de Bongerd mijn plein
Nelly Klein	Carinova
Sandra Goedings	Basisschool de Peperhof St. De Mare
Ingrid Nijland	Capellenborg Wijhe
Aukelien van Nijen	Lionsclub Olst-Wijhe
Annelies Nienhaus	Praktijk Blauwdruk Wijhe

Bijlage 2: Overzicht taken en uren Coördinator Taalpunt

Taken Coördinator Taalpunt	Uren /jaar
Spreekuren	80
Werving en selectie nieuwe vrijwilligers	20
Contacten met organisaties en bedrijfsleven t.b.v. screening en toeleiding (in de gewenste situatie i.s.m. coördinator Bibliotheek)	10
Matches tot stand brengen vrijwilligers + deelnemers	30
Koppelingsgesprekken tussen vrijwilliger en deelnemer	40
Administratie Taalpunt, vrijwilligers, deelnemers (matchvoorhetleven.nl) bijhouden	50
Begeleiding van vrijwilligers	50
Intervisiebijeenkomsten met vrijwilligers 4x per jaar	10
Regionale overleggen Taalpunt coördinatoren 4 x per jaar	15
Werkoverleg met leidinggevende (Bibliotheek) 1 x per 4-6 weken	15
Extra activiteiten (bv week vd alfabetisering) organiseren	20
Monitoring cijfers st. lezen en schrijven	8
Inspringen op actuele vragen	20
Beheren + bestellen materialen	8
Totaal excl. training nieuwe vrijwilligers	376
Training nieuwe vrijwilligers per keer 18 u incl. voorbereiding. 2 x per jaar	36
Totaal incl.	412

47 werkbare weken x 8 uur per week = 376 uur per jaar.

Bijlage 3: de Bibliotheek en Basisvaardigheden

De Bibliotheek wil ertoe bijdragen dat er een eind komt aan de situatie dat 2,5 miljoen volwassen Nederlanders niet in staat zijn om mee te draaien in de samenleving. Zij kunnen niet goed genoeg lezen, rekenen of met computers omgaan. De aandacht voor het verbeteren van deze vaardigheden is inmiddels sterk verankerd in het beleid van de openbare Bibliotheken in Nederland. Je kunt in de Bibliotheek werken aan alle noodzakelijke vaardigheden om zelfstandig te kunnen functioneren in de samenleving. Niet alleen basisvaardigheden zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden, maar ook sociale, cognitieve en kritische vaardigheden die bijvoorbeeld nodig zijn bij het zoeken en vinden van werk, omgaan met geld en het bevorderen van je gezondheid.

Waarom deze taak zo goed bij de Bibliotheek past? Denk bijvoorbeeld aan de toegankelijkheid en laagdrempeligheid, de sterke samenwerkingspositie in de lokale setting en de beschikbare ruimte en faciliteiten. Vaak heeft het informele leren, dat typisch voor een Bibliotheek is, een grote sociale component. Er wordt niet alleen gewerkt aan nieuwe kennis en vaardigheden, maar er ontstaan tegelijkertijd nieuwe relaties onder de deelnemers, die heel motiverend kunnen werken. De Bibliotheek is daarnaast informatiemakelaar bij uitstek met haar enorme schat aan online- en offline bronnen en fungeert daarmee ook als wegwijzer in het publieke domein. Zo verandert de traditionele Bibliotheek steeds meer in een educatieve, maatschappelijke Bibliotheek.

De Bibliotheek Salland wil de activiteiten van het Taalpunt daarom inhoudelijk nog beter op haar bestaande dienstverlening op het gebied van basisvaardigheden laten aansluiten, te beginnen met digitale vaardigheden. Want de wereld digitaliseert en anno 2017 moeten mensen digitaal kunnen communiceren bv met de overheid om mee te kunnen doen in de maatschappij. In de Bibliotheek en thuis kunnen taalvragers en –vrijwilligers bijvoorbeeld gratis gebruik maken van een groot aanbod digitale taal programma's dat landelijk is ontwikkeld, bijvoorbeeld via **oefenen.nl**. Daarnaast heeft de Bibliotheek een cursus **Klik&Tik** (basis omgaan met computer en internet) en **Digisterker** (digitaal communiceren met de overheid) in huis. Deze wordt in omliggende gemeenten, bv. Raalte, actief aangeboden. Want wie een (online) sollicitatieformulier in kan vullen, kan gemakkelijker een baan vinden. En wie een (digitale) brief van de gemeente kan lezen, is beter geïnformeerd en weet zich beter te redden in eigen wijk of stad.

Het is echt een kans samen verbindingen te zoeken, met de digivaardigheids cursussen van de Bibliotheek, maar zeker ook met andere dienstverlening bijvoorbeeld met Boekstart, de Voorleesexpress en de Bibliotheek op school.

Meer informatie over de landelijke programmalijn Bibliotheek en Basisvaardigheden is te vinden op www.bibliotheekenbasisvaardigheden.nl

Bijlage 4 Overzicht van de gevolgen van laaggeletterdheid en de opbrengsten van investeringen voor samenleving en individu

Thema	Onderzoekresultaten Nederland
<p>1. Taalbeheersing Deelname aan taaltrajecten leidt tot een betere taalbeheersing. Een meerderheid van de deelnemers verbeterde de lees-, schrijf-, spreek- en luistervaardigheden.</p>	<p>71% van de deelnemers heeft een betere taalbeheersing na een taaltraject van Taal voor het Leven.</p>
<p>2. Welzijn Een betere taalbeheersing zorgt ervoor dat mensen zelfredzamer, sociaal actiever en gelukkiger zijn. Een aanzienlijk deel van de deelnemers aan taaltrajecten krijgt een betere plek in de samenleving: hun welzijn verbetert significant</p>	<p>50 tot 65% van de deelnemers heeft een betere plek in de samenleving. Hun nationale vaardigheden zijn toegenomen, zoals hun digitale vaardigheden, assertiviteit en ondernemerschap. Het resultaat is dat het sociale isolement is verminderd.</p>
<p>3. Gezondheid De gezondheidssituatie van geletterde mensen is beter dan die van laaggeletterden. Geletterde mensen hebben ontwikkelde gezondheidsvaardigheden en ervaren minder gezondheidsproblemen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het rendement van een taal cursus blijkt uit een vermindering van de maatschappelijke zorgkosten per deelnemer van 359 euro en een stijging van de individuele gezondheidswinst ter waarde van 1.501 per deelnemer. • Deelnemers aan taaltrajecten hebben een betere fysiek (39%) en psychische (53%) gezondheid. • Laaggeletterden zijn vaak laagopgeleid. Laagopgeleiden leven gemiddeld zes jaar korter.
<p>4. Opvoeding en taalverwerving Aandacht voor lezen en schrijven op jonge leeftijd zorgt voor een lagere kans op laaggeletterdheid op latere leeftijd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bijna 14% van alle kinderen in Nederland loopt het risico om op latere leeftijd onder de noemer 'laaggeletterd' te vallen. Een van de oorzaken is het lage taalniveau van hun ouders, maar ook het lage taalniveau van leid(st)ers in de VVE (voor- en vroegschoolse educatie) speelt een rol. • Bijna 86% van de grotere gemeenten (G37) heeft voldoende zicht op het aanbod voorschoolse educatie en op de mate waarin hun doelgroep er gebruik van maakt. In 70% van de gemeenten zijn er resultaatafspraken gemaakt. In elf gemeenten is nog verbetering nodig. • Na deelname aan Taal voor Thuis heeft 40 tot 60% van de ouders een betere mate van ouderbetrokkenheid.
<p>5. Arbeidsmarkt en vervolgopleiding Investeren in vermindering van laaggeletterdheid leidt tot een betere economische situatie, waaronder een betere arbeidsmarktpositie en beter functioneren van werknemers</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taalscholing leidt voor 20 tot 35% van de deelnemers tot een betere arbeidsmarktpositie. • Taalscholing zorgt voor doorstroming naar andere soorten van educatie.
<p>6. Kosteneffectiviteit De opbrengsten van de aanpak van laaggeletterdheid zijn hoger dan de kosten en levert het individu en de samenleving veel op.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Van iedere geïnvesteerde euro in taalscholing via het programma Taal voor het Leven is het effectieve rendement 1,79 euro (dus 79%) van de investering. Investeren in taalscholing loont. • De baten per deelnemer bedragen 3.025 euro en worden veroorzaakt door een stijging van de arbeidsproductiviteit en een daling van de gezondheidskosten. • De kosten per deelnemer bedragen 1.690 euro. Daarvan zijn de directe kosten van de taalscholing 660 euro en de indirecte kosten (tijdsinvestering van vrijwilligers) 1.030 euro